

cerkvo, ki bode dozidana pripadala najkрасnejšim hišam božjim. Njegovo bogoslovno učilišče se odlikuje mimo mnogih v Avstriji, profesorji so skoro sami izvrstni pisatelji. Zapusti duhovščino uzorno izgojeno. Ustanovil je katoliško tiskarno, kder izhajajo konservativni listi prav po ceni.

Ko so l. 1868 začeli nemški liberalci v deželnem in državnem zboru boj zoper sv. katoliško Cerkvo in njene pravice, boj zoper krščansko izgojo mladine, boj zoper kristijanski zakon, poprijel se je Lineški škof te borbe s čudovito pogumnostjo. Neprenehoma je katoličane svaril, poučeval v pridgah, pastirskih listih, novinah. Srčno je govoril zoper nje v deželnem zboru in na shodih katoliškega političnega društva. Vsled tega si je nakopal srd in jezo liberalcev. Bil je tožen, na več tednov v zapor obsojen, a od cesarja pomiloščen; vzeli pa so mu grajščini Glinek in Garsten. Toda vклонili ga niso. Delal je neumorno naprej. Katoliško društvo je kmalu štelo 30.000 udov. L. 1879. propadnejo liberalci pri volitvah v državni zbor in letos tudi v deželnem zboru, vкljub razsajanju „bauernvereina“. Škof je zmagal in dobil tudi grajščini nazaj.

Naposled bodi še omenjeno, kako je škof Rudigier precej spoznal nevarnost prajzovskega šulvereina ter ga obsodil in zavrgel. Sploh pa gre njemu hvala in zasluga, da v gornjej Avstriji ni tistega prusaškega veleizdajstva, ki se drugod na sramoto malomarnega prebivalstva tako predrzno šopiri. Res, škof Rudigier bil je „veleizvrsten škof“. Blag in hvaležen mu spomin!

Gospodarske stvari.

Kako si z dobrim vspehom vzredimo divjakov sadunosnih dreves.

Sadjerejec pride po raznih potih do mladih sadunosnih drevesec. Najboljši in najvspešnejši pot pa je brez vgovora njihova vzreja iz posejanega semena. Le na tak način se dobijo krepki in zdravi divjaki.

Naberejo se peške ali iz tropin, ki so po prešanju ostale ali pa se nabira seme iz sadja, ki se med letom v hiši posne in pokuha. Kdor je prisiljen si semena pri kupcih kupiti, naj ga pred posejavitvijo tudi poskusi, ali je seme kaljivno ali ne. Ako so peške pri žvekanju sladke in prijetnega duha in ako so prerezane bele, tako je tako seme dobro in kaljivno. Ako so pa žoltave in prerezane žolte, tako niso nič vredne.

Zemljišče se mora prej dobro pripraviti in srednje vlažno biti. Lege cele semenice mora biti kolikor mogoče prosta in solnčnata. Zemlja, ki je za posejatev odločena, se razdeli

v gredice po 8-10 metrov dolge in po 1 meter široke. Seme se poseje po vrstah in sicer v precej vglobljenih brazdicah, ki so poprek čez gredice potegnjene, ker se tako zemlja bolj lahko vzrahljava. Seme koščistega in orehovega sadja se najbolje brž po potrganju z drevesa v zemljo posadijo. Če se je pa bati, da bi miši seme po zimi pozobale, tako je bolje čakati spomladi. Med tem se seme čez zimo v pripravne zaboje plastoma med vlažni ogljeni prah, prst ali pesek vloži in hrani. Zaboji se v klet postavijo ali pa v zemljo dosti globoko zakopljejo. Tako ravnanje s semenom, ki se mu stratificiranje pravi, je za seme velike, praktične vrednosti, kajti seme, ki se ne hrani na omenjeni način čez zimo, ampak v kaki posodi na kakem bolj suhem kraju, tako seme posejano dostikrat celo leto nekaleče v zemlji prespi, kar pa je še hujše je to, da ima tako seme spomladi rado belkaste kali. Seje se pa brž ko je zemlja tala postala. Ko je seme posejano, pokrijejo se grede s preležanim gnojem, pa ne predebelo, kar zabrani, da se zemlja prehudo ne izsuši. Brž ko rastlinice tretji listič poženo, se pikirajo, to se pravi, rastlinice se iz zemlje lepo rahlo in previdno poderó, srčne koreninice jim nekaj priščipnejo in zopet za ped narazen v vrste posade, po čemur se potem dobro poškopé. Proti močni solnčni vročini se morajo, dokler da se do dobra obrastejo, varno zasenčiti. S tem priščipanjem se srčno korenina v rasti nekaj zadrži, ali postranske koreninice se močno obrastejo in naredijo lepo koreninsko krono. Da se pa ptiči odganjajo, ki radi celo seme ali pa mlada peresca pozobljejo, se morajo mlade rastlinice s hruševjem pokriti in ptičjim škodljivcem strašila nastaviti. Po leti o veliki vročini se semenske gredice dobro zamakajo, plevela lepo oplevejo in večkrat poleti okopljejo.

Po takem ravnanji dosežejo mnogi mladiči že prvo leto visokost od 60—80 centimetrov. Mnogo jih je mogoče prihodnjo spomlad podreti in v drevsnice presaditi.

Gnojišče in gleštanje z gnojem.

II Jako slabo godi se gnoju, če v rahlih plasteh nakupičen leži in plesniti začne. Na ta način izgubi največ dušika. Plesnivi gnoj ne velja nič.

Največjo škodo pa trpi gnoj, če dopuščamo, da mu healnica in gnojnica odteka ali se v zemljo poizgublja. Healnica odpravlja iz telesa mnogo dušikovih snovij, v podobi healnine, healne kisline, hipurne kisline. Ni treba, da bi te spojine podrobneje opisaval. Dostavim pa, da rastlinam niso ne nič koristne, ampak še le strupne. Izkušnje kažejo, da topla healnica rastline kar ugonobi. Če pa healnico z vodo močno zredčimo, tedaj izgubi rastlinam

nevarno moč ter postane za nje prav koristna. V dokaz bodi travnik ob potoku, v kateri se mestna stranišča izpraznjujejo. Kako bujno zelenijo travniki!

Healnice torej ne smemo pustiti, da nam v izgubo gre. Mej trohnenjem gnoja se spremenijo gori navedene njene snovi v ogljikokisli amonijak, ki je za rastlinstvo neprecenljive vrednosti, da, zelo potreben.

Po healnici uhaja nadalje iz telesa še nekaj soli, ki je tudi hasnovita rastlinam. Kajti natron jim je potreben vsakako, časih pa tudi klor, posebno hasnijo soli travam, kapusu. Kako nespametno ravna marsikateri kmetovalec, ki daje soli po healnici in gnojnici uhajati, sicer pa gnojno sol kupuje! S healnico uhaja tudi mnogo kalija, sploh največ, kolikor ga živali s krmo v sebe spravijo. Ta izguba najbolj občutna je za apnena zemljišča, ki navadno le malo kalija zmorejo. Občutna pa je tudi njivam, ki so nastale iz pragorskih meljin, in sploh njivam, ker kalija nima nobena preobilno. Repa, krompir potrebuje mnogo kalija in kmetovalec ga daje v izgubo zahajati!

Človeška in svinjska healnica ima v sebi zraven dragega dušika in kalija še soli in fosforove kisline; tem večja škoda, če jo v nemar puščamo.

Hladnejši planinski kraji redijo zvečinoma živino in se tam prideluje malo zrnja, kar je zelo prav; torej pa tudi veliko dušika in kalija gleštajo, ker ga z zrnjem ne razpravijo veliko ter ne prodajo inam.

Vkljub temu pa le opozorujemo mnogo planinskih njiv, kder pomanjkuje dušika in kalija. Uzrok temu je, ker kmetovalec ne ume gnoj razumno gleštati ali tudi gleštati neče. Ko bi ničesar ne pustil v izgubo iti, kar mu živina daje, prideloval bi še enkrat toliko, kakor sedaj. Tega so se prepričali vsi, ki so gleštanje z gnojem zboljšali.

Pomniti je ter ne pozabiti, da kmetovalec z zrnjem domov vozi mnogo redivnih snovij, da hrani ljudi in živino, potem pa ko so skož njih telesa kot hrana prešle, bi naj vozile se nazaj na njivo, da pomagajo kmetovalcu do obilo novih pridelkov. Ta naradni kolobar se pretrga brž, ko kmetovalec najvažnejšim redivnim snovim izhlapiti ali drugače poizgubite se pripušča. Nič bi ne smelo v izgubo iti, kar bi moglo kot gnoj služiti.

Dober zelišni jesih. Izvrstno dišeč zelišni jesih se naredi, če se rožmarinovi listi pomešajo s pehtranom, metliko, (artemisia vulgaris), z meliso, žalbejem, bosiljnom in laven-deljnovim cvetom. Tej zmesi se pridajo rezanci od limonovih in pomarančnih lupin in vse to dene v posodo, v katero se potem dober vinski jesih nalije. Pridene se še nekoliko cimota,

popra in muškatovega cveta. Posoda se zaveže in 2—3 nedelje stati pusti in sicer na solčnem prostoru. Zdaj se jesih precedi skozi snažno cunjico in dobro zamašen v steklenicah hranuje do porabe.

Jelše se nasajajo. Jelše se najbolje zdaj v jeseni nasajajo, ker je zemlja spomladi, tam, kamor se navadno posajajo, večidel zelo mokrotna. Nasajanje s prstno kepo varuje škod, katerih se je bati, kdar zemlja tala postaja. V mokrotnem zemljišči se sadike v prstne kope posajajo.

Bučelarsko društvo v Radgoni je zaspało.

Prošnja. Vsi čestiti gospodje, ki so letos sivo ajdno in pa sibirski oves od mene za poskušnjo prijeli, so uljudno prošeni naj mi blagovolijo javiti, kako ste se ti dve sorti pri enem ali drugem v rodovitosti obnesli. V Sobotincih dne 30. novembra 1884, pošta Možganci.
Jan. Vidovič, župan.

Sejmi. 6. decembra: Dobrna, Lučane, Sevnica, Cmerek, sv. Miklauž v Susilah, Vozenica, 9. dec. Dobova, sv. Ilj, Buče, 11. dec. Gradec, 13. dec. Jurklošter, sv. Križ na Murškem polji, sv. Peter pod sv. gorami, Žavec, Teharje, Studenice.

Dopisi.

Od Nove cerkve. (Strassburški kapitel in Novacerkev.) Smrt preč. gospoda kanonika Franca Juvančiča, mnogoletnega farnega predstojnika Novocerkevskega, povzročila je, da se sedaj ne samo v duhovskih, temveč tudi v posvetnih krajih mnogo razgovarja o razmerah med Strassburškim kapitelnom in Novocerkevsko faro. Ker upam, da „Sl. Gosp.“ prejme životopis preblagega, visoko odlikovanega in občeljubljenega kanonika Juvančiča iz spretnejšega peresa, naj njegovim čč. bralcem tukaj podam le nektere črtice o zvezi Novocerkev-ske fare s Strassburškim kapitelnom. Posnete so te črtice iz listin, ki se nahajajo v farnem arhivu pri Novicerkvi. — V Strassburgu, malem mestu na gornjem Koroškem, dober den hoda nad Celovcem, prebivali so še pred 100 leti Krški knezoškofje, ki so imeli svojo škofovo cerkev nad grobom zveličane Heme v Krki (Gurk), kjer je krški stolni kapitel do l. 1797. bival. V mestu Strassburgu, kjer so krški škofje stolovali, bila je pa pri cerkvi sv. Miklavža še druga starodavna družba duhovnikov, ki so redovnikom enako skupaj živeli, skupaj cerkvene molitve opravljali, in svojo lastno notrajno upravo imeli. Posamezni člani te duhovske družbe imenovali so se tudi kanonici